

soudu trpělo některou z oněch vad. Nejvyšší soud jich nenašel ani v řízení ani v rozhodnutích. Usnesení prvního soudu jest sice potud ne-
 správné, že udává všechny ceny srovnale se znaleckým posudkem v československých korunách, ač odhad byl proveden ku dni 1. dubna 1914, kdy československých korun vůbec ještě nebylo, a nemohlo jimi býti tedy obchodováno ani placeno, a odhadní cena měla býti podle §u 304 obč. zák. udána v penězích, jež dne 1. dubna 1914 byly obecným a zákonným platidlem, tedy v rakousko-uherských korunách. Ale ze spisů plyne, že tu jde jenom o nedopatření, a že i znalec i první soud, jak stěžovatelé v dovolacím rekursu sami uznávají, měli na mysli bývalé, na zlatém základě spočívající koruny rakousko-uherské měny. Toto nedopatření bylo opraveno. Tím jest vyřízena výtká stěžovatelů, že nebyl při odhadu vzat zřetel na rozdíl mezi vnitřní hodnotou dřívější zlaté a nynější československé koruny. Rozhodovati o tom, jaký vliv má tento rozdíl na určení přírůstku hodnoty a vyměření dávky z přírůstku hodnoty, jest vyhraženo správním úřadům, úloha soudu jest vyčerpána určením odhadní ceny k určitému dni. Všechny ostatní výtky stěžovatelovy jsou pouhým brojením proti znaleckému posudku a jeho zhodnocení nižšími soudy, měly býti předneseny již při odhadu, k němuž byli stěžovatelé řádně obesláni, a překročují meze položené v §u 16 nesp. říz. mimořádnému dovolacímu rekursu.

Čís. 6050.

Vyrovnačí dlužník jest oprávněn podati rekurs do usnesení povolujícího knihovní zápis na základě dluhopisu, vydaného dlužníkem před zavedením vyrovnacího řízení.

Zavedení vyrovnacího řízení nedotýká se sice plných mocí v té míře, jako v případě úpadku, ale vyžaduje-li právní jednání vyrovnacího dlužníka podle §u 8 vyr. řádu souhlasu vyrovnacího správce, platí to i o plnomocníku.

Ustanovení §u 56, třetí odstavec, knih. zák. neplatí v řízení vyrovnávacím, v němž jest ohledně vkladů a záznamů ve veřejných knihách jedině směrodatným předpis §u 13 vyr. ř.

(Rozh. ze dne 20. května 1926, R I 373/26.)

Občanská záložna domáhala se knihovní žádostí ze dne 9. února 1926 vkladu zástavního práva na nemovitostech, na nichž bylo dne 5. února 1926 poznamenáno zahájení vyrovnacího řízení o jmění vlastníka. Soud první stolice knihovní žádosti vyhověl, rekursní soud ji k rekursu dlužnice a vyrovnacího správce zamítl. Důvody: Podle knihovní žádosti ze dne 9. února 1926 — tedy po poznámce vyrovnávacího řízení a též již po zavedení vyrovnávacího řízení — byl by býval přípustným vklad práva zástavního na nemovitostech vyrovnávací se dlužníci připsaných jen za podmínek §u 56 třetí odstavec knih. zák. Podle tohoto ustanovení lze povolit vklad práva zástavního jen podle listiny, náležitostmi tam vytčenými opatřené, a zejména jen

tehdy, byla-li listina vydána již přede dnem vyhlášení úpadku. Ustanovení §u 13 konk. ř. nelze tu použít, poněvadž § 56 třetí odstavec knih. zák. zachovaný v platnosti čl. III. čís. 4 uvoz. zák. ku konk. a vyrovnávacímu řádu ze dne 10. prosince 1914, čís. 337 ř. zák. odvolává se v příčině přípustnosti zápisu na předpisy konk. řádu a podle §u 3 (1) konk. ř. právní jednání úpadce po zahájení úpadkového řízení, která se týkají úpadkového jmění (úpadkové podstaty), jsou vůči úpadkovým věřitelům bezúčinná. Ustanovení §u 56 třetí odstavec knih. zák. pro případ vyhlášení úpadku, platí obdobně (§ 7 obč. zák.) i pro případ zahájení vyrovnávacího řízení — v nynějším případě vyrovnávacího řízení o jmění Aloisie G-ové — podle ustanovení §u 8 (2), (3) vyr. ř., dle něhož dlužník po zahájení vyrovnávacího řízení k jednáním, která nenáleží k obvyčnému provozování obchodu, potřebuje souhlasu vyrovnávacího správce a právní jednání, předsevzatá dlužníkem proti tomuto ustanovení bez souhlasu vyrovnávacího správce, jsou vůči věřitelům bezúčinná, když třetí osoba věděla nebo věděti musila, že právní jednání ta vybočují z mezí obvyčejného obchodování a že vyrovnávací správce nedal k nim souhlasu. V tomto případě však dlužní úpis, podle něhož bylo žádáno za vklad zástavního práva, byl vydán teprve dne 9. února 1926, tedy po zahájení vyrovnávacího řízení. Okolnost, že dlužní úpis byl vystaven Václavem N-em jako plnomocníkem Aloisie G-ové, nemůže na stavu věci ničeho změnit, neboť ani plnomocník v čase zřízení dlužního úpisu nemohl míti více práv než jeho zmocnitelka, dlužnice Aloisie G-ová, a nelze tedy ustanovení §u 3 (1) konk. ř. a §u 8 (2), (3) vyr. ř. obcházeťi vystavením plné moci před úpadkem (vyrovnávacím řízením) porušit. Společenstvu i jeho řediteli Václavu N-ovi dle obsahu dlužního úpisu musilo býti známo, že vybočuje z mezí obvyčejného obchodování, také jim musilo býti známo, že vyrovnávací správce nedal souhlasu k tomuto právnímu jednání, neboť byla podána knihovní žádost bez výkazu souhlasu vyrovnávacího správce, nutného dle §u 8 vyr. ř. a nelze tu dle svrchu řečeného dovolávat se ani §u 13 vyr. ř. Proto neměl býti žádaný vklad povolen. Následkem toho bylo rekursům vyhověno a napadené usnesení změněno v ten způsob, že se knihovní žádost zamítá.

N e j v y š š í s o u d obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

Stěžovatelé namítají především ve směru formálním, že vyrovnávacímu správci nedostávalo se oprávnění k rekursu, poněvadž jeho postavení nelze stotožnit s úlohou správce podstaty úpadkové, jelikož jest pouhým organisátorem soudního vyrovnání a dohlédacím orgánem nad vyrovnávacím dlužníkem po dobu vyrovnávacího řízení. Dále se popírá, že by mohla vyrovnávací dlužnice odporovati rekursům právním důsledkům svého vlastního jednání, a tvrdí se, že by mohla vklad zástavního práva v pořadí poznámky bráti v odpor jedině z důvodu, vyplývajícího z jejího právního poměru vůči zmocněnému žadateli, tedy z titulu udělené mu plné moci, což však patří na pořad práva. Avšak vyrovnávací dlužnice,

kteráž by ovšem jinak nemohla rekursom odporovati knihovnímu zápisu na základě dlužní listiny, k jejímuž zřízení sama ředitele záložny zmocnila, jež také pověřila podáním žádosti knihovní, byla za změněných poměrů, vyvolaných zahájením vyrovnacího řízení, nepochybně dle §u 123 čís. 1 a 126 knih. zák. oprávněna k podání rekursu, a netřeba ještě řešiti otázku, zda také vyrovnací správce byl k rekursu oprávněn, či nikoli. Ve věci samé jest dovolací rekurs odůvodněn. Stěžovatelé hájí v něm především názor, že v tomto případě nešlo vůbec o právní jednání dlužnice po zavedení vyrovnacího řízení, nýbrž o právní jednání dávno před ním sjednané, poněvadž žádost za poznámku pořadí pro pohledávku Občanské záložny byla podána již dne 7. května 1925 (na soud došla dne 2. června 1925), usnesení o povolení této poznámky bylo k jejím rukám vydáno a také v jejích rukou zůstalo, a plná moc dlužnice pro ředitele záložny k vystavení dluhopisu a k jeho vkladu v pořadí této poznámky za zápůjčku, dlužnici již tehdy povolenou a vyplacenou, byla vydána a podepsána dne 15. července 1925 a to neodvolatelně, pokud zápůjčka nebude zaplacená, takže tato plná moc nebyla prý nijak dotčena zahájením vyrovnacího řízení. S tímto názorem ovšem nelze souhlasiti. Jest sice pravda, že poznámky pořadí bylo nabyto ještě před zavedením vyrovnacího řízení a že také plná moc v uvedeném objemu byla dlužnicí ještě dávno před vyrovnacím řízením udělena. Avšak poznámkou pořadí nenabývá se nic jiného, než práva na pořadí pro příští knihovní zápis (§ 56 prvý odstavec knih. zák.). Jest také nerozhodno, že úvěrní jednání se stalo a zápůjčka byla povolena a vyplacena již v té době. Běžíť o otázku, zdali knihovní zajištění této zápůjčky jest po zahájení vyrovnacího řízení přípustné na základě dluhopisu, jenž byl nesporně vyhotoven až za řízení vyrovnacího. Podléhá-li dlužník ve vyrovnacím řízení jistým obmezením, jest jimi stejně postižen i zmocněnec, a pokud tento jedná proti oněm obmezením, má to v zápětí tytéž právní účinky, jako kdyby dlužník sám si takto byl počínal. Zavedení vyrovnacího řízení nedotýká se sice plných mocí v té míře, jako v případě úpadku (§ 1024 obč. zák.), ale vyžaduje-li právní jednání vyrovnacího dlužníka dle §u 8 vyr. ř. souhlasu vyrovnacího správce, protože vybočuje z obvyklého provozu obchodu neb hospodářství, musilo by to stejně platiti i proti plnomocníku. Nemohlo-li by tedy býti vyhověno žádosti za vklad zástavního práva z důvodu, uvedeného rekursním soudem, že potřebný souhlas vyrovnacího správce nebyl vykázán, platilo by to stejným způsobem u plnomocníka jako u dlužníka samého.

Dovolací rekurs jest však opodstatněn z jiných důvodů. Rekursní soud vychází z názoru, že ustanovení §u 56 odstavec třetí knih. zák. platí obdobně (§ 7 obč. zák.) též pro případ vyrovnacího řízení, a poněvadž dluhopis nebyl vyhotoven před zahájením vyrovnacího řízení a nebyl vykázán souhlas vyrovnacího správce, zamítl žádost, vyhověv rekursům. Přidržuje se patrně názorů, vyslovených v rozhodnutí čís. 3575 sb. n. s. Podotknouti dlužno, že i záhlaví (právní věta) plenárního usnesení ze dne 11. prosince 1923, č. pres. 1504/23, uveřejněného pod čís. 3266 sb. n. s., jest tak stylisováno, jakoby případ §u 56 odstavec třetí knih. zák. nastal, když vlastník nemovitosti před podáním žádosti o zá-

pis v poznamenaném pořadí upadl v konkurs (nebo nyní třeba jen ve vyrovnací řízení). Toto plenární rozhodnutí obírá se však výhradně otázkou, zda v pořadí, poznamenaném dle §u 53 knih. zák., možno i na základě rozsudku nebo jiného exekučního titulu nabýti práva zástavního. Právní důsledek ze slov, obsažených v závorce právní věty, není v důvodech rozhodnutí ani v nejmenším rozebrán a uvážen, takže jest patrné, že slova »nebo nyní třeba jen ve vyrovnací řízení,« pojatá do právní věty onoho plenárního usnesení, nejsou kryta jeho odůvodněním a úvahami v něm obsaženými, pročež se nejvyšší soud v pravdě neoctne v rozporu s plenárním usnesením, postaví-li se na stanovisko, že ustanovení třetího odstavce §u 56 knih. zák. nelze obdobně užítí na řízení vyrovnávací. Při zásadách, vyslovených v rozhodnutí čís. 3575 sb. n. s. a důvodech pro ně tam uvedených, pak nejvyššímu soudu po zralejší úvaze setrvati nelze. Ustanovení §u 56 odstavec třetí knih. zák., tak jak zní, vztahuje se toliko na případ, že se vlastník nemovitosti octl v úpadku. Jest předpisem výjimečným, platí jen pro určitý právní případ, a proto obdobné jeho použití se nepřipouští (§ 7 obč. zák.). Jeho doslov nedoznal později ani změny ani rozšíření. Čl. III. uv. nař. ke konkursnímu, vyrovnacímu a odpůřčímu řádu stanoví pod čís. 4 toliko, že § 56 knih. zák. o pořadí knihovních zápisů zůstává nedotčen. Kdyby bylo mělo ustanovení §u 56 odstavec třetí knih. zák. platiti též pro případ vyrovnacího řízení, upraveného řádem vyrovnávacím, který byl spolu s novým úpadkovým a odpůřčím řádem teprv nově v život uveden, bylo by to zajisté výslovně vyjádřeno bývalo. To se však nestalo a z toho nutno souditi, že zákonodárce učinil tak vědomě, nikoli z přehlédnutí. A stalo se tak jistě z dobrých důvodů. Řízení úpadkové i vyrovnací jsou upravena zvláštními řády. Mají sice některá ustanovení stejná, též v některých zásadách se sobě rovnají (předpoklady pro vyhlášení úpadku neb pro zavedení vyrovnacího řízení; stejnost všech věřitelů atd.), ale jinak jsou to právní útvary zcela rozdílné. Úpadkové řízení se provádí za tím účelem, by všeobecná podstata byla zjištěna a bylo jí použito k společnému uspokojení osobních věřitelů (§ 1 konk. ř.). Proto úpadci odnímá se volné nakládání se jměním, patřícím do podstaty i způsobilost k právním jednáním (§ 1 a 3 úp. ř.), na jeho místo vstupuje správce podstaty úpadkové jako podmět právních jednání (§ 83 úp. ř.), jenž také podstatu spravuje a vede spory, pokud se jí týkají (§ 81 úp. ř.). Vyrovnací dlužník neztrácí zpravidla disposiční způsobilost nad jměním a neodnímá se mu skutečná správa majetková. Účelem vyrovnacího řízení jest, aby další hospodářská existence dlužníka k placení neschopného byla do budoucna zajištěna tím způsobem, že jeho věřitelé zásadou většiny jsou donuceni k poskytnutí poměrných slev. Jen ve snaze, zabrániti tomu, by nebylo vyrovnacího návrhu a vyrovnacího řízení zneužito na škodu věřitelů nekalými manipulacemi se jměním dlužníkovým, pokud má tvořiti fond k jejich uspokojení, učiněna byla opatření, dle nichž podléhá dlužník jistým obmezením. V osobě vyrovnacího správce, jenž není pouhým organisátorem vyrovnání, jest zřízen zvláštní orgán dohlédací, jehož povinnosti a zodpovědnost jsou vymezeny předpisy §u 31—32 vyr. ř. Obmezení dispozice dlužníkovy

jest stanoveno v §u 8 odstavec (1) a (2) vyr. ř. a též vyrovnací soud může současně se zavedením vyrovnacího řízení zakázat dlužníku, by po dobu řízení nekonal určitých právních jednání vůbec neb aspoň bez souhlasu vyrovnacího správce (§ 3 odstavec (4) vyr. ř.). Jen pokud těmito opatřeními neb obmezeními se dostává vyrovnacímu správci skutečné správy a oprávnění k jednání, nemůže vyrovnací dlužník nastupovati. Poněvadž však vyrovnací dlužník nepozbývá způsobilosti k právním jednáním, i když podléhá jistým obmezením, jsou jeho právní jednání za vyrovnacího řízení, třeba proti zákazům vykonaná, vůči třetím osobám civilněprávně platná, zakládajíce toliko oproti jeho věřitelům za předpokladů §u 8 odstavec (3) vyr. ř. bezúčinnost, případně i trestní následky. Uplatnění bezúčinnosti takových právních jednání přísluší však jen věřitelům, po případě také vyrovnacímu správci, pokud právním jednáním dlužníkovým byla dotčena jeho správní oprávnění, a správci podstaty úpadkové, byl-li bezprostředně se zastavením vyrovnacího řízení vyhlášen úpadek. Po zahájení vyrovnacího řízení nelze na věcech dlužníkových nabýti soudcovského práva zástavního neb uspokojovacího (§ 10 vyr. ř.) a toho dlužno dbáti i z moci úřední. Ale smluvních práv zástavních lze nabýti bez rozdílu, zda se zakládají na právním jednání dlužníkově před zahájením řízení nebo po jeho zahájení, a to proto, že vyrovnací dlužník zůstává i za vyrovnacího řízení způsobilým podmínem právních jednání, kteráž, byvše vykonána proti zákazům, stávají se za jistých předpokladů toliko vůči věřitelům bezúčinnými. Zda však v tom neb onom případě skutečně tu jsou předpoklady bezúčinnosti, musí býti posuzováno dle poměrů konkrétního případu. Knihovnímu soudu není však možno řešiti to v řízení pro něj platícím, neboť při vyřizování žádosti řídí se jedině předpisy knihovního zákona, ale nemůže zkoumati, zda určité právní jednání vyrovnacího dlužníka, jenž zásadně zůstává právně způsobilým, vybočuje z mezí obyčejného obchodování a zda tedy vyžaduje souhlasu vyrovnacího správce. Poněvadž tedy obmezující předpis §u 56 odstavec třetí knih. zák. platí pouze pro případ, že se dlužník octl v úpadku, jest pro vyrovnací řízení jedině směrodatným ustanovení §u 13 vyr. ř., dle něhož vklady a záznamy ve veřejných knihách mohou býti povoleny a provedeny i po zahájení vyrovnacího řízení, řídí-li se pořadí zápisu dnem, který jest před zahájením řízení. Ježto pak pořadí pro žádaný vklad zástavního práva bylo již dávno před vyrovnacím řízením zajištěno poznámkou dle §u 53 knih. zák., nebylo závady, by první soud, když tu nebylo jiných překážek, nevyhověl žádosti.

Čís. 6051.

Pojišťovně nepřísluší náhradní nárok proti tomu, kdo přivodil smrt osoby, pojištěné u pojišťovny na život.

(Rozh. ze dne 20. května 1926, Rv I 477/26.)

Žalující pojišťovna domáhala se na žalovaných náhrady škody z důvodu, že dne 23. prosince 1924 byla Marii Sch-ové způsobena automobilem patřícím žalovanému Janu Sch-ovi a řízeným spolužalovaným Jo-